

Aan: de leden van de bestuurlijke hervormingstafel jeugd/ de vijfhoek

I.a.a.: de werkgroepen van de hervormingstafel jeugd, Vaste Tweede Kamercommissie VWS, Dhr. Blokhuis, Dhr. Dekker, Dhr. Rutte.

Utrecht, 21-12-2021

Geachte leden van de bestuurlijke hervormingstafel,

Via deze brief delen wij u mee dat wij ons *niet* zullen verbinden aan de uitkomsten van de hervormingsagenda. Wij lichten onze redenen voor dit besluit toe in deze brief.

Bezuinigingen, eigen bijdrage en normering behandelduur

Onder geen voorwaarde willen en zullen wij meewerken aan een, buiten ons om, inboekte bezuiniging, en al zeker niet *voorafgaand* aan het bedenken of vaststellen van beleidsingrepen, de eigen bijdrage en het normeren van de behandelduur. Deze bezuiniging, slechts gewenst door de mensen met de portemonnee, is wat ons betreft een schadelijke zet. Met verwijtbare gevolgen.

Al eerder vonden we dat de werkgroepen te veel zijn besmet door budget-gedreven motieven. Maar de structurele bezuiniging op basis van toekomstige 'beleidsingrepen' uit het coalitieakkoord werpt nu een onwerkbaar kader op de inhoud van deze hervormingen. Hervormingen met als primair doel te bezuinigen is niet waar wij ons mee willen verenigen.

De additionele middelen uit het coalitieakkoord zijn volgens de VNG slechts een compensatie voor eerdere tekorten. Ondertussen ziet de sector geen cent van die additionele middelen. [NOS zoekt uit](#) dat die voor een deel ook helemaal niet naar de jeugdzorg gaan. En als klap op de vuurpijl bleken de plannen van de arbitragecommissie ook nog [slecht onderbouwd](#).

Een miljardeninvestering voor gemeenten in dit stelsel lost o.i. dan ook niks op. Het geld verdwijnt net als alle voorgaande miljoenen in een black box. Daarom schreven we met vele anderen ook inhoudelijke, en inmiddels breed gedragen, adviezen. Als er bespaard moet worden, dan zijn er mogelijkheden door het inefficiënte stelsel werkelijk te herorganiseren en 'bullshit-taken' rigoureus te schrappen. Zodat de zorg en zorgverleners zelf eindelijk gefaciliteerd worden om echt te doen wat nodig is.

Want ondertussen staat de jeugdzorg zelf het water aan de lippen. De zorg voor kinderen en gezinnen wankelt, maar ook geen van de organisaties kan het opvangen als een grote organisatie omvalt. Uit (het stagneren van) cao's blijkt dat het geld ook al jaren niet naar waardering en facilitering van personeel gaat en extra personeel is ook wegens geldproblemen niet aan de orde.

Het normeren van de behandelduur en het introduceren van een eigen bijdrage staan haaks op het idee van preventie en vroegsignalering. Deze maatregelen zullen leiden tot zorgmijding door cliënten en dit vergroot het risico op escalatie. Bij onveilige thuissituaties zal het invoeren van een eigen bijdrage voor jeugdzorg leiden tot uitgesteld gebruik. Van vroegtijdig signaleren kan dan geen sprake zijn, waardoor de problematiek zal verergeren en er in een later stadium duurdere zorg nodig is.

Proces vooraf

Over de deelname van onze werknemersorganisatie FNV en ons als leden is veel te doen geweest. Na 3 gesprekken, [2 aangenomen moties](#) en een uitgebreide brief werd te kennen gegeven dat onze FNV niet welkom is aan tafel.

Het is van algemeen maatschappelijk belang om de balans op de arbeidsmarkt te behouden en te stimuleren. We constateren dat de balans op de arbeidsmarkt Jeugd er niet is, en dat de partijen aan de hervormingstafel ook geen aanzet doen om dat te repareren, met alle gevolgen van dien. Wij, als FNV-kaderleden, mochten uiteindelijk wel in een aantal werkgroepen deelnemen. Maar strikt op eigen titel en zonder aan belangenbehartiging te doen.

Geen belangenbehartiging medewerkers en op eigen titel

Iedere deelnemer is belanghebbend, en komt zelfs uit verenigingen. Het doel van een vereniging is om maatschappelijke activiteiten te organiseren om samen met haar leden een wens of doel te bereiken. Ons is dit doel verboden. Dat was een eenzaam proces. Ondertussen is het voor ons duidelijk merkbaar geweest dat er op de achtergrond tussen deelnemers en met de andere achterbannen wel degelijk is verenigd en richting is gekozen.

Geen facilitering

We hebben verzocht om tijd of vacatiegelden voor gemiste reguliere werkzaamheden voor onze deelname. De overheden hebben dit meerdere keren geweigerd. Ons werd de keuze gegeven: onbezoldigde deelname of geen deelname. We vinden een dergelijke omgang met mensen, die langer durend een forse tijdsinvestering leveren, onbehoorlijk. Zeker voor een overheid die zegt dat de expertise en visie van professionals belangrijk is, maar blijkbaar niet van plan is dit dan ook te faciliteren. Omdat we principieel van mening zijn dat onze visie en expertise niet kan ontbreken, hebben wij gekozen voor deelname.

We troffen onszelf vervolgens aan tafel met mensen wiens werk het is om dit soort overleggen te voeren. Niet zelden voorzien van ondersteuning uit eigen geledingen. Wij werden geacht het 'erbij' te doen, en zijn bovendien, samen met ervaringsdeskundigen, de laagst betaalden uit de jeugdzorg. Hiermee creëert de overheid, zelfs na daar meerdere malen op gewezen te zijn, een ongelijkwaardige positie tussen deelnemers.

Kloof tussen beleid en bestuur en werkelijkheid

We hebben ons meer dan eens geërgerd aan het taalgebruik; veel managementtaal en beleidstaal. Dit is ons vooral opgevallen in de werkgroepen met ook bestuurlijke aanwezigheid. Zelfs wij met onze jarenlange ervaring in de jeugdzorg, hebben moeite moeten doen om de stukken te lezen en te kunnen begrijpen. En regelmatig was het gewoon niet te begrijpen of zelfs: 'niet doorheen te komen'. Sommige gebruikte metaforen waren zelfs denigrerend of respectloos.

Deze taal staat mijlenver af van onze werkelijkheid. De kloof om elkaar te begrijpen lijkt onoverbrugbaar. Het is schokkend en verdrietig om te constateren, met name omdat er sinds jaar en dag niet tot nauwelijks met ons wordt gesproken.

Snelheid van handelen en opnieuw beginnen

We hebben 6 weken gekregen om de hervormingsagenda te maken. Als daarbij uit was gegaan van al bestaande consensus en daarop was voortgeborduurd, was dit wellicht haalbaar geweest. We bedoelen hier de door de sector opgestelde rapporten van de SER, de Jeugdsprong en Toekomst Jeugd - De Samenvatting.

Deze documenten zijn echter voor het overgrote deel door onszelf verspreid. Ze waren geen onderdeel van de opdracht of de basisdocumenten. Hierdoor zijn nagenoeg alle werkgroepen weer opnieuw begonnen met inmiddels uitgekauwde discussies.

Stukken werden last minute verspreid, zelfs tot het punt dat vrijdagavond voor het Sinterklaasweekend meerdere documenten zijn verzonden, waarbij ons werd verzocht de maandagochtend erna gereageerd te hebben. Bij een serieus doordachte uitkomst van de werkgroepen hoort een redelijke reactietermijn, waarin ook ruimte is om e.e.a. goed te lezen, te doordenken, over te spreken met derden en te onderzoeken.

Hervormingstafel hervormt niet

De inhoud die is opgeleverd zal geen wenkbrauwen doen fronsen. Het zijn voor het overgrote deel niet erg nieuwe teksten, die nu opnieuw zijn opgeschreven als ware het vernieuwende ideeën. Dat zijn het helaas niet. En wat structureel mist is de wezenlijke beantwoording op de vraag *waarom* het niet gelukt is in al die tijd, en wat er nodig is om zaken wel te verwezenlijken en vooral: hoe.

Hervormingen suggereren dat je een andere vorm (of nieuwe vorm) wilt dan de bestaande. Dit was echter niet de opdracht van de werkgroepen. De werkgroepen zijn blijven hangen in 'optimaliseren' binnen het huidige systeem. Voornamelijk daar waar een optimalisatie geldt of 'grip' oplevert. Voor het verkennen van serieus vernieuwende opties, waar onderbouwing en draagvlak voor is in de sector (bv. een landelijke financiering voor (hoog)specialistische jeugdzorg en jeugdbescherming) was geen ruimte.

Hoe en wat, of wat en hoe

Opschrijven 'wat' je wil, blijft wensdenken als er niet gelijktijdig onderzocht wordt hoever partijen bereid zijn te gaan om dat te bereiken, wat ze daarvoor willen opgeven en willen investeren, en wie welke verantwoordelijkheid of taak heeft bij de realisatie, in welke samenhang en op welke termijn. Te vaak hebben we al gezien dat de mooiste plannen niet haalbaar bleken omdat er niet is nagedacht over de 'hoe', 'met wie', 'wanneer', en zelfs soms niet eens de 'waarom' goed is doorgrond. Een nieuwe teleurstelling is dan geboren. Dit leidt tot oplopende frustratie en niet in de laatste plaats verloop. We zien in deze stukken dezelfde structureel gemaakte fout weer terug.

Hervormen vraagt om anders denken

Het politieke landschap, geld en de systeemwereld heeft de jeugdzorg overgenomen. Wij stellen de kernvraag: van en voor wie is de jeugdzorg eigenlijk? In onze optiek hoort deze namelijk primair toe aan gezinnen en kinderen, in samenwerking met de professional. Vervolgens dient de jeugdzorg vanuit die filosofie ingericht te worden. Aan de hervormingstafel begint het denken echter vanuit de filosofie dat de overheden verantwoordelijk zijn voor de sturing en regie.

Daarmee staan de verkeerde belangen voorop. En gaat het dus over 'grip', geld, politieke zittingstermijnen en overheidsbeleid.

Gefragmenteerde aanpak

De jeugdzorg lijdt al een te lange tijd onder gefragmenteerde oplossingen, te vaak afhankelijk van geld en politieke zittingstermijn en bovendien regelmatig ad hoc vanwege de gevoelde noodzaak een politiek antwoord te formuleren op schrijnende actualiteiten. Het leidt tot veel schade als er te ondoordacht en te weinig systemisch wordt nagedacht en gehandeld over en in de jeugdzorg.

Het is ons tot nu onduidelijk hoe de systemische samenhang tussen de verschillende werkgroepen gevonden gaat worden. De uitkomsten van de werkgroepen achten wij momenteel nog te abstract om tot een concrete samenhang te komen. Dit baart ons grote zorgen voor het vervolg.

Communicatie

We moeten ons bewust zijn van onze positie in een publiek domein. De mogelijkheid tot inspraak voor allen is van belang. Dat vraagt dan ook om een publiek en transparant proces, toetsing van overwegingen en vooral: het organiseren van de eigen weerstand. Het mag wellicht inhoudelijk niet de makkelijkste weg zijn, maar onzes inziens is het wel noodzakelijk. En vanuit ons advies 'De Jeugdsprong' weten we dat het ook kan (praktisch vrij simpel zelfs) en toch kan leiden tot gedragen inhoud. Sterker nog; *juist* leidt tot gedragen inhoud. Slechts gericht laten meelezen of meeschrijven is wat ons betreft niet voldoende.

Conclusie

De keuze om ons terug te trekken hakt er bij ons allen in, tot slapeloze nachten aan toe. We zijn gedreven aan deze klus begonnen. We zijn geen van allen opgevers en voelen ons zeer verantwoordelijk voor onze collega's jeugdzorgwerkers en voor het welslagen van de jeugdzorg in alle facetten. We zetten ons dan ook al jaren op verschillende plekken in om dat voor elkaar te krijgen. Mocht de bestuurlijke hervormingstafel en het kabinet tot andere keuzes komen, dan zijn we bereid onze expertise weer vol in te zetten. Maar tot die tijd voelen we ons genoodzaakt ons terug te trekken en ons niet te verbinden aan de uitkomsten van de werkgroepen.

Met vriendelijke groet,

Tosca Weinberg
Hilly Huisman
Mariska Torup
Frans Claessens
Mireille Molenaar